

בס"ד

Is Anyone Making a Siyum?!

Thursday Night Live

July 25 2019

Rabbi Sarel Malitzky

RESERVE CUT

A MODERN STEAKHOUSE

Email from Reserve Cut July 2015

"Your family at Reserve Cut at the Setai is pleased to inform our guests that we will host a Siyum/ Seudat Mitzvah each evening during the Nine Days, July 19th through the 23rd.

The Siyum will take place at 6:15pm and Hors D'oeuvres from the Seudat Mitzvah will be available until 10:30pm. For reservations please call...

We would like to thank all of the Rabbis who coordinated and aided us in these important and cherished events."

Prohibition to eat meat during the nine days

(1) תלמוד בבלי מסכת תענית דף כו עמוד א

חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, ובטל התמיד, והובקעה העיר. ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר. משנכנס אב ממעטין בשמחה. שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה - אסור מלספר ומלכבס. ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת. ערב תשעה באב - לא יאכל אדם שני תבשילין, לא יאכל בשר ולא ישתה יין.

(2) ספר כלבו סימן סב

משנכנס אב ממעטין בשמחה כלומר שאין בונין בנין של שמחה ואין נוטעין נטיעה של שמחה ואין עושין סעודת ארוסין ונשואין אבל לארס מותר ואפילו ביום תשעה באב שמא יקדמנו אחר, ויש נמנעין מאכילת בשר משנכנס אב לפי שאין שמחה אלא בבשר ואע"פ כן אין צריכין להמנע מתבשיל שנתבשל בו הבשר דלצעורי נפשיה קא מכוין והא אצטער... וכתב ה"ר אשר ז"ל וראיתי נשים יקרות שנמנעות מאכילת בשר ומשתית היין משבעה עשר בתמוז עד עשרה באב ואומרות שכך קבלו מאימותיהן דור אחר דור, ונראה לי משום דאמרינן בתלמוד במשנה בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד וכן בעונותינו בטל נסוך היין ויש מן האנשים שנהגו כן, ונהגו בספרד שאין אוכלין בשר מ"ח אב עד תשעה בו,

(3) לבוש

יש אומרים שאפילו הנוהגים שלא לאכול בשר ויין, מותרים הם בתבשיל שנתבשל בו בשר, שהרי לא נהגו כן משום איסור אלא כדי לצעורי נפשיה קא מכוין, ולא משום אבל ושמחה לבד, דא"כ אבל אחר למה לא אסרוהו בבשר ויין, אדרבה מצוה הוא להשקותו יין כדי לשכח צערו ולנחמו, אבל כאן מצוה הוא שלא להתנחם אלא להרבות אבל, כדי שיזכור ויצטער על חורבן ירושלים

4 תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ס עמוד ב

ת"ר: כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח, ועכשיו בטל? אמר להם: א"כ, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות! אפשר בפירות. פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים! אפשר בפירות אחרים. מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים! שתקו. אמר להן: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר - שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר - שאין גוזרין גזירה על הצבור א"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה, ...אלא כך אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד, ומשייר בו דבר מועט. וכמה? אמר רב יוסף: אמה על אמה. אמר רב חסדא: כנגד הפתח. עושה אדם כל צרכי סעודה, ומשייר דבר מועט. מאי היא? אמר רב פפא: כסא דהרסנא. עושה אשה כל תכשיטיה, ומשיירת דבר מועט. מאי היא? אמר רב: בת צדעא, שנאמר: גאם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי וגו'. מאי על ראש שמחתי? אמר רב יצחק: זה אפר מקלה שבראש חתנים. א"ל רב פפא לאביי: היכא מנח לה? במקום תפילין, שנאמר: דלשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר. וכל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה, שנאמר: השמחו את ירושלים וגו'. תניא, אמר ר' ישמעאל בן אלישע: מיום שחרב בית המקדש, דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, אלא אין גוזרין גזרה על הצבור א"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה

5 חתם סופר אורח חיים סימן תקנא

וצ"ע מסוף פרק חזקת הבתים [בבא בתרא ס, ב] דפירי לא ניכל ומיא לא נשתי. וצריך לומר דהתם הכי פירושו אם כן מים לא נשתי, על כרחך משום דאי אפשר להפרושים להתקיים לעולם בלא מים, אם כן בשר נמי ניהו דאפשר לפרושים בלא בשר מכל מקום אי אפשר לרוב הציבור, וכיון דאי אפשר לרוב הציבור אין הגזירה חל כלל, מה שאין כן מנהגינו הוא רק זמן קצר מראש חדש עד התענית, על כן איסור בשר ויין דאפשר לרוב הציבור למיקם ביה אסרו, מים ופירות דלא אפשר לרוב הציבור למיקם ביה אפילו בזמן קצר לא נהגו בו איסור, ודוחק

שלחן ערוך

6 שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנא

יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו; ומותר בחומץ של יין ויש שמוסיפין מראש חודש עד התענית, ויש שמוסיפין מ"ז בתמוז. הגה: ומצניעים מראש חודש ואילך הסכין של שחיטה (ר' ירוחם נ"א ח"ג והגהות מיימוני), שאין שוחטים כ"א לצורך מצוה כגון לחולה או שבת או מילה או פדיון הבן וכיוצא בו

7) שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנא סעיף י

ובסעודת מצוה, כגון מילה ופדיון הבן וסיום מסכת וסעודת אירוסין, אוכלים בשר ושותין יין כל השייכים לסעודה; אבל יש לצמצם, שלא להוסיף. ובשבוע שחל ט' באב בתוכה, אין לאכול בשר ולשתות יין רק מנין מצומצם, וזה אפילו בערב ת"ב שרי (מנהגים ומהרי"ל), ובלבד שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה

Is a Siyum really such a real מצוה?

8) ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ז

וסיום הספר נמי נראה בעיני שהוא סעודת מצוה. וכן ראה מפרק כל כתבי (שבת קי"ח ע"ב) דאמר אביי, תיתי לי, דכי חזינא צורבא מדרבנן דשלים מסכת, עבידנא יומא טבא לרבנן. ובסוף פרק זה אאריך בו בעזרת השם יתברך לעד ע"ש. ומשום זה היה נראה לברך שהשמחה במעונו בסיום מסכת. דאין לך שמחה יותר לפני הקב"ה, אלא שמחה ורינה של תורה. דאין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה (ברכות ח' ע"א). דלא גרע מפדיון הבן. דלפרסום מצוה בעלמא הוא. וכן הוריתי פעם אחת הלכה למעשה. ונתבלבל השמחה במהומות גדולות, על ידי סיבות קשות. ותליתי הסרחון בי, שעברתי על דברי רבותיי, שלא שמעו מעולם דבר זה. על כן לא כתבו אלא בחתונה ובפדיון הבן. ובמילה ג"כ, לולי צערא דינוקא. אבל במצות אחרונא לא, ובוודאי כל דבריהם בקבלה, ובסודות פנימיות, על כל שיחה ומלה. ואיך נתקן דוקא לאותה מצוה, ולא לענין אחר. דהא ביי"ט מחויב להרבות בסעודות, ולשמוח. ואפ"ה לא מברכינן. ומ"מ סיום הספר הוא סעודת מצוה לכולי עלמא.

9) פחד יצחק שבועות מאמר לד

ב. ובהמעמת ענין המחאה כנגד אמירת שהשמחה במעונו בשעת סיום מסכתא, נראה לפי מה דאמרינן בסוטה דף כ"א. כי נר מצוה ותורה אור, תלה הכתוב את המצוה בנר, ואת התורה באור, לומר לך מה נר מאיר לפי שעה. אף מצוה כן. ומה אור מאיר לעולם, אף תורה כן. ועיין בספר נפש החיים שהניח מאמר זה כיסוד הסברת כמה גופי הלכות, כגון ההלכה שזקן ששכח תלמודו, עדיין צריך להזהר בכבוד-תורתו. והיינו משום דתורה-אור. ומאיר לעולם. וצירף לכאן את ההלכה, כי תשמישי מצוה גזרקין, ותשמישי קדושה נגנזין. והיינו משום דמצוה אינה אלא נר, ונר מאיר לשעה. אבל תשמישי קדושה נגנזין משום דתורה אור, ומאיר לעולם.

ג. ויעוין עוד חגיגה י"ב ע"ב דשבעה רקיעים הם. ואחד מהם הוא מעון. ומפרש שם בגמרא. דמעון היינו לשון מזור, מקום שמלאכים דרים בו. משום דבו כיתות של מלאכי השרת, שאומרות שירה בלילה, וחשות ביום מפני כבודן של ישראל, שמקלסים ביום. ומעתה, מכיון שהשמחה ברקיע זה ששמו מעון. נפסקת היא ביום, שפיר יתכן לומר שהשמחה במעונו בשמחה של מצוה, מפני שלגבי שמחה של מצוה, אמרינן דלא עדיפא השמחה מגופה של מצוה, וגם המצוה עצמה היא נר-לפי-שעה. אבל לגבי שמחת-התורה, כל סוג של שמחה שתכונתו אינו בבחינת אור מאיר לעולם, פגם הוא לה. וזו היא הקפידא כנגד אמירת שהשמחה במעונו בשעת סיום מסכת. דבשמחת-התורה, מטבע זו של השמחה במעונו, הוה מיעוט בכבודה של תורה חלילה.

Who can join the siyum?

10) שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנא סעיף י

ובסעודת מצוה, כגון מילה ופדיון הבן וסיום מסכת וסעודת אירוסין, אוכלים בשר ושותין יין כל השייכים לסעודה; אבל יש לצמצם, שלא להוסיף. ובשבוע שחל ט' באב בתוכה, אין לאכול בשר ולשתות יין רק מנין מצומצם, וזה אפילו בערב ת"ב שרי (מנהגים ומהרי"ל), ובלבד שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה

11) לבוש אורח חיים סימן תקנא

אבל כל סעודות מצוה שתארו מראש חודש עד התענית ואפילו בערב ט' באב, כגון סעודת מילה או פדיון הבן או סיום מסכתא, מותר לקבץ שם עשרה מצומצמים עם בני המצוה ואוכלין בשר ושותין יין, חוץ מסעודה שמפסיקין בה, ויש לוקחין עשרה מלבד הקרובים השייכים לבעל הסעודה

12) משנה ברורה סימן תקנא

(עא) כל השייכים לסעודה - היינו כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו הן מחמת קורבה או מחמת שהוא אוהבו

(עו) שלא להוסיף - היינו מי שלא בא מחמת קורבה או אהבת רעים רק לאכול ולשתות ועבירה הוא בידו

(עז) רק מנין מצומצם - היינו מלבד הקרובים הפסולים לעדות ומלבד הבעלי מצוה מותר להוסיף עשרה משום ריעות והשאר אוכלים מאכלי חלב. והנה בלבוש כתב דמר"ח עד ט"ב לוקחין מנין מצומצם ויש לוקחים י' מלבד הקרובים השייכים לבעל הסעודה. והנה בח"א העתיק כהלבוש אבל בדה"ח משמע דיוכל לנהוג להקל כדעת הרמ"א דמר"ח עד השבוע שחל בו ט"ב מותר לזמן כל השייכים לסעודה ואפילו כמה מנינים.

Summer camps

(13) ספר נטעי גבריאל בין המצרים

ד. כשעושים סיום בישיבות או במחנות הנופש (קעמפס וקאנטרי) מותרים כל האוכלים ביחד לאכול בשר ולשתות יין (ו), ואף הנשים מותרות (ז).

(ו) מפי גדולי הוראה כיון שהדרך בימות הקיץ כשעושים שמחה קוראים לכל בני הישיבה והקעמפ והקאנטרי, וכ"כ בקיצור הלכות בין המצרים בשם הגאון מהר"ם פיינשטיין זצ"ל. ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' ס"ט מש"כ להעיר בזה.

Timing is everything

(14) משנה ברורה סימן תקנא

(עג) וסיום מסכת -ומ"מ אם לא נזדמן בלימודו הסיום לא ימהר או יאחר בשביל זה. וגם אם לא היה עושה סעודה בשאר הימים אפשר שלא יעשנה גם עתה. אכן אם נזדמן כראוי מותרין לאכול אף אותן שלא למדו עמהן אם היו הולכין ובאין גם בזמן אחר משום ריעות

(15) ערוך השולחן אורח חיים סימן תקנא

ודע שיש שמניחים הסיום מסכת על ימים אלו כדי לאכול בשר ודבר מכוער הוא דאע"ג דבמועד קטן [ט']. מוכח דמותר לשייר מקצת הגמר לסיום מצוה כדאיתא שם בבניין בית המקדש ע"ש מ"מ להניח לכתחלה בשביל אכילת בשר לא נאה ולא יאה ויש שלומדים לכתחלה מסכת כדי לעשות סיום בימים אלו ודבר זה אפשר כדאי לעשות שע"ז יעסוק בתורה מיהו אין לבקש על הסיום רק ת"ח השייכים ללימוד התורה ואנחנו לא נהגנו בסיום ואפילו כשיארע סיום בימים אלו אנו מניחין הסיום עד אחר ת"ב כדי שנוכל לשמוח בשמחת הסיום לכבוד התורה כראוי

(16) ערוך השולחן אורח חיים סימן תקנא סעיף ל

וראיתי להגדולים שביארו מי המה שרשאים לאכול בסעודת מצוה בשר וגדרי הקרובים והשייכים לזה [עמג"א סקל"ה וט"ז סקי"ב וא"ר ס"ק כ"ה] וקשה לברר הפרטים אך באמת כלל אחד יש בדבר דמי שהיה אוכל בסעודה זו גם בשאר ימות השנה מותרים לאכול בשר אבל מי שהולך רק בעבור שיאכל בשר ובשאר

ימות השנה לא היה קרוא לסעודה זו אסור לו לאכול בשר אלא מאכלי חלב וכן נראה להדיא מדברי מהרי"ל שהביאו ע"ש וזהו דעת כל הגדולים וכן בנשים כן הוא

(17) ירושלים במועדיה (הגר' נבנצל)

קמו. האם ניתן להמתין עם סעודת סיום לתשעת הימים, ואז לערוך את הסיום עם סעודת בשר ויין?

תשובה: במשנייב²⁰² כתב שאין להמתין או למהר בשביל לכוון סיום לתשעת הימים אם סיים לפני תשעת הימים או שעל פי סדר לימודו היה מסיים אח"כ. אמנם אולי יש מקום לצדד בזה להקל. כשלא רגיל לעשות סעודה דרך כלל, צידד במשנייב²⁰³ שלא לעשות סעודה בתשעת הימים. אמנם אולי גם בזה יש מקום להקל, ולעצמו בודאי יש להקל. ילדים שלומדים לאט ומתאמצים ומסיימים מסכת במשניות, יכולים גם לעשות סעודה בתשעת הימים. כשאירע סיום בתשעת הימים, יזמין רק כאלה שבלאו הכי היה מזמין,²⁰⁴ ובנוסף גם קרובים הפסולים לעדות.²⁰⁵ לפני שבוע שחל בו, יכול להזמין את כל מי שהיה מזמין בשאר ימים.²⁰⁶ ובשבוע שחל בו יוכל להזמין רק מניין מצומצם בנוסף לקרובים.²⁰⁷ גם כשלא השתתפו בסיום, מותרים להשתתף בסעודת הסיום.²⁰⁸

(18) סידור יעב"ץ

והכבוד • או לאיזה חנוולת סיכיה • ודאו איסור גמור • ולף הממהח
לסוים למוד סמר יתדר מלמודו בשחר ימות הסנה • לית לן בה • כי מ"מ
הוא זריז וכשכר שהקדים עצמו למלוה • בחכאי שלא יגרע מעבקהלמוח
היטב כראוי להציק ולהשכיל • משה"כ, בדלא ידע מאי קאמר רטין ולא

Make your Siyum specifically during these days?

(19) פסקי תשובות הערות

שו"ת אריה דבי עלאי בקונט' אבני זכרון סי"א דמותר לשייר, ובאוצר החיים שהה"ק מצאנו זי"ע היה עושה סיום מר"ח אב בכל יום עד ז' אב וגם במוצאי ט"ב סיים מסכת ואכלו בשר

Reason #1

ובס' שלחן מלכים ששמע מבעל קדושת יו"ט מסיגעט שהמנהג שמסיימים מסכת ועושין סעודה בבשר ויין כי חובה ומצוה עלינו לעשות פועל דמיוני על לעתיד שימים אלו יתהפכו לששון ושמחה

Reason #2

ובס' שיח שרפי קודש בשם החי' הרי"ם זי"ע שמנהג בין חסידים לעשות סיום מסכת בימים אלו שביהמ"ק נחרב משום שנאת חינום ובסיום מסכת עבידנא יומא טבא לרבנן ושמחין זה עם זה והוא היפך שנאת חינום ותיקון לזה,

Reason #3

(20) ספר דברי אמת [מאת החוזה מלובלין]

**נפי כדיעות אשר שם ונסיוס אין לדקדק כלל כי
כתורה הוא החיקון והחורבן היה על עזנס אח
תורתי והגאולה תהיה ע"י החורס כמו שפירשו רז"ל
על פסוק גם כי יתנו בניוס כו' שנלשון ארמי נאמר
על למוד תורה כידוע. ע"כ נסיוס קודם ח"כ מומר
(להיות) כמה שירלו : וכה עכשיו שהרשעים יש להם**

(21) תלמוד בבלי מסכת נדרים דף פא עמוד א

דאמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב: במי האיש החכם ויבן את זאת? דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב: גויאמר ה' על עזבם את תורתיו וגו', היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכנו בה! אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכין בתורה תחלה

Two powerful questions

22) תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט עמוד ב

מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו: עבודה זרה, וגלוי עריות, ושפיכות דמים... אבל מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם. ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות

23) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף כא עמוד א

אלא אמר רבא: תורה, בעידנא דעסיק בה - מגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה - אגוני מגנא, אצולי לא מצלא; מצוה, בין בעידנא דעסיק בה, בין בעידנא דלא עסיק בה - אגוני מגנא, אצולי לא מצלא

24) הר"ן מסכת נדרים דף פא עמוד א

ומצאתי במגילת סתרים של ה"ר יונה ז"ל דקרא הכי דייק דעל שלא ברכו בתורה תחילה אבדה הארץ דאם איתא על עזבם את תורתך כפשטא משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פרשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ עד שפרשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכין בתורה תחלה כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה והיינו לא הלכו בה כלומר בכונתה ולשמה אלו דברי הרב החסיד ז"ל והם נאים ראויין למי שאמרם

Common Shayla #1: Missed the actual siyum but made it for the meat

25) קובץ הלכות [הרה"ג ר' שמואל קמנצקי שליט"א]

← מתוך 285 136 →

מי שבא בעת האכילה אחר גמר הסיום, אי רשאי לאכול

לה. מי שבא לסעודת סיום המסכת אחר שגמרו הסיום וכבר יושבים ואוכלים, רשאי לאכול בשר, דסו"ס הוי סעודת מצוה¹⁷.

¹⁷ אמר מו"ר שליט"א דאע"ג דלענין תענית בכורות נרא' שצריך להשתתף בעצם הסיום ממש, ואם לא השתתף בעצם הסיום ובא בעת האכילה נרא' דאינו מותר לו לאכול, מ"מ היינו דוקא התם, דהיתר אכילה בתענית בכורות הוא משום דמי ליו"ט כדאית' בשבת קיח: "אמר אביי כי חזינא צורבא מרבנן וכו' עבידנא יומא טבא לרבנן וכו'" ועיקר היו"ט הוא בסיום המסכת, אבל בנידו"ד שהיתר אכילת בשר תלי' בסעודת מצוה, כל שהוא סעודת מצוה שרי לאכול בשר, אע"ג שלא השתתף בסיום, עכ"ד.

26) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קנז

בדבר סיום למוד ספר מקרא אם נחשב סעודת מצוה ר"ח שבט תשט"ו. מע"כ ידידי הרה"ג הנכבד מוהר"ר משה יששכר גאלדבערג שליט"א

ועיין בהגר"א יו"ד סוף סי' רמ"ו ס"ק ע"ו שהוכיח מהרשב"ם לזה שבסיום מסכת צריך לשמוח ונקראת סעודת מצוה. ומפורש בנ"י ב"ב שם /קכ"א/ סתם בכל מצוה שכשהשלימה עושין שמחה ומשתה ויו"ט עיי"ש. וא"כ ודאי יש ללמד מזה שגם למוד מקרא בחבורה שנמשך איזה זמן שלא גרע מכל מצוה שיש לעשות שמחה ומשתה והיא נחשבת סעודת מצוה כשגומרין איזה ספר כשלמדו בעיון. אבל פשוט שהוא רק כשלמדו כפי פירוש אמת שהוא כאחד מפירושי רבותינו הראשונים ולא בפירושים מאנשים דעלמא שרובן בדואים ואינם אמת והרבה יש גם כעין מגלה פנים בתורה שלא כהלכה. ידידו, משה פיינשטיין

27) ירושלים במועדיה [הר' נבנצל שליט"א] שו"ת סי' קמ"ז עמ' רח

מה נחשב **קמו**. האם נחשב סיום על דברים דלהלן א) מס' תמיד [שלא על כל "סיום" המשניות יש גמרא]; ב) סדר משניות; ג) ספר מתנ"ך; ד) מס'

משניות בעיון; ה) אבות דרבי נתן; ו) מסכת סופרים; ז) מס' דרך ארץ; ח) חלק משוי"ע.

[הנפקא מינה לגבי: א) הקדיש המיוחד; ב) לפטור מתענית בכורות; ג) להתיר אכילת בשר בטי הימים].

תשובה: א) לכאורה כן. ב) כן. ג) נראה שלא, אלא אם למד בעיון אז נראה שנחשב סיום.²⁰⁹ ד) אם דקדק בכל ענין, כגון, מדוע הברטנורא פירש כך, והתוס' יום טוב באופן אחר, אז אפשר לעשות סיום.²¹⁰ ה) כנ"ל, אם לומד בעיון. ו) כנ"ל. ז) כנ"ל. ח) כנ"ל.

